

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

I følge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

18/729-

1. juli 2020

Vardafjellet vindkraftverk - klager på vedtak om revidert detaljplan og endret lokalisering av nettstasjon

Innledning

Departementet viser til vedtak fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) av 31. januar 2020 der NVE godkjente endring av detaljplanen for Vardafjellet vindkraftverk i Sandnes kommune. Tillatelsen innebærer at Vardafjellet Vindkraft AS (VV) kan endre turbinetype fra Senvion M-118 til Vestas V-117. Departementet viser også til NVEs vedtak av 10. desember 2019 der VV fikk tillatelse etter energiloven § 3-1 for ny plassering av 22kV/400V transformator og koblingsanlegg utenfor planområdet ved adkomstveien til vindkraftverket.

NVE har mottatt 13 klager på endringen av detaljplanen og en klage på vedtaket om endret lokalisering av nettstasjonen. NVE konkluderte med at klagene ikke ga grunnlag for å endre eller omgjøre vedtakene. Klagene ble derfor ved brev av 24. mars 2020 oversendt departementet for endelig avgjørelse. NVE har besluttet at det ikke gis utsatt iverksettelse av vedtaket om godkjenning av endring av detaljplan for Vardafjellet vindkraftverk.

Bakgrunn

I brev av 28.mai 2019 søkte Nordisk Vindkraft AS på vegne av VV om ny plassering av 22kV/400V transformator og koblingsanlegg utenfor planområdet ved adkomstveien til vindkraftverket. Koblingsanlegget er omsøkt plassert i et separat rom i samme bygg som Lyse Nett AS' nettstasjon, og Lyses del av nettstasjonen bygges i medhold av Lyse Nett AS' områdekonsesjon.

I brev av 14. oktober 2019 søkte Nordisk Vindkraft AS om tillatelse til å endre turbinetype fra Senvion M- 118 til Vestas V-117. Vestas V-117 har 1 meter kortere rotordiameter, en halv meter høyere tårn og den samme totalhøyden som Senvion M-118. Støyvirkninger og skyggekast fra turbinene blir noe endret med ny turbinetype. Senvion har 1 dBA høyere kildestøy ved 8 m/s vindstyrke. Bakgrunnen for endring av turbinetype er at Senvion gikk

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Nina Helene von
Hirsch
22 24 63 52

konkurs i 2019. Vardafjellet vindkraftverk er under bygging, og det er ikke søkt om andre endringer.

NVE godkjente i vedtak av 31. januar 2020 endring av detaljplanen for Vardafjellet vindkraftverk, med hjemmel i konsesjonsvilkår nr. 12 i gjeldende anleggskonsesjon for prosjektet datert 9. august 2019. Vedtaket om godkjenning av endret detaljplan er fattet med følgende vilkår:

- *Konsesjonær skal innen 2 år etter at alle turbiner er satt i drift fremlegge en redegjørelse for omfang av nedstengning som følge av skyggekast på berørt bebyggelse med skyggekastfølsom bruk og dokumentasjon på at konsesjonens vilkår overholdes.*
- *Vindkraftverket skal bygges og drives på en måte som gjør at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk ikke skal overstige et worst case-nivå på L_{den} 45 dBA, jf. M-128 veiledning. Det er opp til konsesjonær å lage et driftsregime som gjør at konsesjonsvilkåret oppfylles, og NVE skal orienteres om dette driftsregimet før idriftsettelse. Konsesjonsvilkåret skal følges opp med emisjonsmålinger i tråd med veiledning i M-128. Dette måleprogrammet skal gjennomføres innen to år etter at alle turbiner er satt i drift.*

NVE ga i vedtak av 10. desember 2019 Vardafjellet Vindkraft AS tillatelse for ny plassering av 22 kV/400V transformator og koblingsanlegg ved adkomstveien til vindkraftverket utenfor planområdet.

Fra 1. januar 2020 har kommunene fått delegert myndighet som forurensningsmyndighet for blant annet støy fra vindturbiner. Dette ansvaret ble flyttet fra fylkesmannen i januar 2020. Stortinget besluttet da at myndighet etter forurensningsloven til å gi tillatelser og føre tilsyn med støy fra vindturbiner, motorsportbaner og sivile skytebaner, ble overført til kommunene, jf. Prop. 91 L (2016-2017). Det vises i denne sammenheng til brev av 17. februar 2020 fra Sandnes kommune til Nordisk Vindkraft AB. I vedtaket pålegger kommunen Nordisk Vindkraft AB å sende inn en redegjørelse for støyutslipp fra Vardafjellet vindkraftverk. Kommunen viser i vedtaket til at NVE har forutsatt at kravene i støyretningslinjene skal overholdes, men kommunen ønsker en redegjørelse for dette. Det må innsendes tilstrekkelig dokumentasjon til at kommunen kan ta stilling til om det finnes nødvendig å gi en egen tillatelse i henhold til forurensningsloven, eller om det foreligger nok dokumentasjon slik at kommunen finner at den konsesjon som er gitt av NVE har tatt tilstrekkelig hensyn til støy i dette spesielle området. Departementet bemerker at både støymyndigheten og konsesjonsmyndigheten skal følge gjeldende retningslinjer og veiledning for støy. NVE meddelte konsesjon for Vardafjellet vindkraftverk 18. desember 2014, og departementet stadfestet NVEs vedtak 23. mars 2017. Vardafjellet Vindkraft AS fikk da konsesjon til å bygge og drive et prosjekt på inntil 30 MW. Det konsesjonsgitte prosjektet var basert på en løsning med 9 vindturbiner med 80 meter tårnhøyde, rotordiameter på 93 meter og samlet totalhøyde på 126,5 meter. Konsesjonen ble oppdatert 5. april 2017, i henhold til vilkår fastsatt av departementet.

Miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) og detaljplan for tiltaket ble godkjent av NVE 15. februar 2018 med 7 vindturbiner, hver med installert effekt 3,6 MW. Turbinene skulle driftes på 3,45 MW, hovedsakelig for å overholde retningslinjene for støy. Samlet installert effekt ble fastsatt til 24,15 MW. Prosjektet ble på dette tidspunkt godkjent med tårnhøyde på 87 meter og rotordiameter på 126 meter, og en totalhøyde på 150 meter. Dette er en økning i totalhøyde på om lag 20 meter sammenlignet med konsesjonsgitt løsning. NVEs godkjenning ble stadfestet av departementet 29. juni 2018.

VV fikk 26. november 2018 godkjent en endring i detaljplanen for prosjektet; endret plassering av turbin T7 og overgang fra Vestas V126 turbiner til Senvion M-118. Installert effekt i hver turbin ble økt fra 3,6 MW til 4,2 MW, som utgjør en samlet installert effekt på 29,4 MW. Prosjektet ble på dette tidspunkt godkjent med tårnhøyde på 91 meter, og rotordiameter på 118 meter. Totalhøyden var som før 150 meter. Departementet stadfestet NVEs vedtak i brev av 18. mars 2019.

VV fikk korrigert anleggskonsesjonen 9. august 2019. Denne korrigeringen var en følge av at konsesjonen meddelt 5. april 2017 i forbindelse med departementets klageavgjørelse, var påført feil organisasjonsnummer.

Høring

NVE sendte de aktuelle søknadene på høring ved brev av 17. oktober 2019, til Avinor AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv Rogaland, Fylkesmannen i Rogaland, Lyse AS, Lyse Elnett AS, Naturvernforbundet i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Sandnes kommune, Stavanger Turistforening og Sviland Bydelsutvalg. NVE ba Nordisk Vindkraft AS om å orientere berørte grunneiere og andre rettighetshavere, i tillegg til berørte støy- og/eller skyggekastmottakere over anbefalte grenseverdier (basert på "verste tilfelle"-beregninger), om høringen og fristen for å uttale seg til NVE. I forbindelse med høringen, og på forespørsel fra Sandnes kommune, deltok NVE på folkemøte i Sandnes 6. november 2019. I tillegg ble det avholdt møte mellom kommunen og NVE i Oslo.

NVE mottok 29 høringsuttalelser som er oppsummert i vedlegg til NVEs vedtak av 31. januar 2020. Merknadene knyttes til endrede virkninger av støy, skyggekast og lysmerking. Flere har også gitt uttrykk for at de er imot en realisering av dette vindkraftprosjektet, og noen bemerker at de er imot vindkraft på land generelt. Flere høringsinstanser, herunder Sandnes kommune, Fylkesmannen i Rogaland og Rogaland fylkeskommune, ønsker en ny konsekvensutredning i saken, og mener at beslutningsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig. Flere høringsinstanser krever at NVE tar stilling til endrede virkninger fra konsesjonstildeling til endelig utbyggingsløsning. Dette knyttes blant annet til tema som virkninger for naturmangfold, friluftsliv, klimavirkninger, iskast mm. VV har kommentert innkomne merknader, og fremlagt tilleggsinformasjon i saken.

Klagene

Følgende har klaget på NVEs vedtak av 31. januar 2020

- Sandnes kommune 24. februar 2020
- Fylkesmannen i Rogaland 21. februar 2020
- Fylkeskommunen i Rogaland 19. februar og 19. mars 2020
- Motvind Norge 20. februar 2020
- Motvind Sørvest v/Bjarne Jensen 21. februar 2020
- Forum for natur og friluftsliv (FNF) Rogaland 19. februar 2020
- Heino Nielsen 20. februar 2020
- Ole Andre Auestad pva 54 naboer 21. februar 2020
- Tove Iren Skaar 21. februar 2020
- Kjell Inge Refsnes 21. februar 2020
- Svein Inge Austrått 21. februar 2020
- Områdeutvalg nord (Sviland, Hana og Riska) tidl. Sviland Bydelsutval v/Leidulv Harboe 11. februar 2020
- Vardafjellet Vindkraft AS 21. februar 2020

Følgende har klaget på NVEs vedtak av 10. desember 2019:

- Ivar Løland 9. januar 2020

Nedenfor gis en kort sammenstilling av klagen, der ikke alle forhold nevnt i klagen er tatt med. Departementet viser til klagen i sin helhet, høringsuttalelser i forbindelse med høring av søknadene, samt NVEs klageoversendelse til departementet. Konesjonær har kommentert klagen ved brev av 3. mars 2020. Departementet viser også til notat med kommentarer til NVEs oversendelse av klager til OED fra Sveinulf Vågene (Motvind) datert 1. april 2020, samt NVEs kommentarer til notatet datert 7. april 2020.

Sandnes kommune påklager endring av detaljplan, endring av konsesjonsvilkår 12 og godkjenning av ny turbintype til Vestas V-117, og krever at NVEs vedtak av 31. januar 2020 oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil og brudd på lover, forskrifter og retningslinjer. Kommunen mener at antall boliger som kan få støy over støygrensen øker fra 14 til 65 sammenlignet med det som ble godkjent ved vedtaket av 26. november 2018. Kommunen mener at støyutsatte boliger har økt vesentlig sammenliknet med konsesjonssøknad i 2013. Kommunen viser til at endringene av anlegget fra konsesjonssøknaden til nå er svært omfattende, og mener at konsekvensutredningen ikke dekker disse endringene. Kommunen mener sumbelastningen på folkehelse ikke er utredet. Kommunen mener at prosjektet ikke klarer å holde seg innenfor støygrensen i støyretningslinjen T-1442 med de nå godkjente turbinene. Kommunen viser videre til at vilkårene for kommunens tidligere støtte til prosjektet i det alt vesentlige ikke er fulgt opp.

Kommunen mener det foreligger nye brudd på forvaltningsloven (tilrettelegging av informasjon og medvirkning), energiloven med forskrift (internkontroll, tilsyn, vilkår for nedleggelse og nabovirkninger), folkehelseloven (ansvar for kunnskap om konsekvenser for folkehelse), støyretningslinjen (håndtering av usikkerheten i støyberegningene), plan- og bygningsloven (uthuling av gitt dispensasjon fra kommuneplanen) og KU-forskriften (manglende oppdatering av kunnskapsgrunnlag og vurdering av samfunnsnytt).

Kommunen mener at konsesjonsvilkårene må endres, at det må skje en innskjerping av støygrensen til 42 dB pga. usikkerheten i støyberegningene på +3 dB og at støykravene i støyretningslinjen ikke kan overholdes. Kommunen mener det heller ikke er flere avbøtende tiltak å sette inn enn stans av turbinene, dersom det viser seg at noen innenfor usikkerhetsgrensen på +3 dBA får problemer med støyen. Kommunen mener at fra et helsefaglig ståsted vil være svært uheldig å tillate bygging av omsøkt løsning, og i strid med forvaltningspraksis og intensjonen for hvordan en behandler støy i øvrig arealplanlegging. Kommunen mener derfor at det bør søkes om en helt annen type turbin som er tilpasset valgt plassering, og slik at støygrensen overholdes ved vanlig drift.

Fylkesmannen i Rogaland mener at konsekvensutredningen er utdatert og ikke tilfredsstillende kravene i KU-forskriften. Fylkesmannen mener også at MTA-planen inneholder flere feil og mangler og bør revideres som følge av endringen i detaljplanen. Fylkesmannen fikk ikke søknaden om endring i 2018 på høring. Fylkesmannen viser til at det ikke er en stor endring fra 2018 til 2020, men det er stor forskjell på dimensjonene på turbinene som det nå er godkjent å sette opp sammenliknet med den skisserte løsningen i 2013. Fylkesmannen mener det kan knyttes stor usikkerhet til de støy- og skyggekastberegningene som er gjort. Fylkesmannen mener at det er manglende vurderinger etter naturmangfoldloven (nml.) §§ 8-12, da det ikke er foretatt noen vurdering etter disse bestemmelsene ved endringer av prosjektet og ved endring av turbintype. Fylkesmannen mener prosjektet kan få vesentlige negative virkninger for sterkt truet natur, som kystlynghei og hubro, og viser til vilkår i MTA-planen om en oversikt over tiltak for ivaretagelse av kystlynghei, som Fylkesmannen mener ikke er sendt inn.

Rogaland fylkeskommune klager som følge av støyvirkninger for naboer, og mener konsekvensutredningene for prosjektet og høringer er utilstrekkelige. Fylkeskommunen viser til at et betydelig antall boliger vil bli utsatt for støy over anbefalt støygrense ved den planlagte vindkraftutbyggingen på Vardafjell, og at dette antallet vil øke som følge av de sist godkjente endringene. Fylkesutvalget anbefaler at det gjennomføres en grundig gjennomgang av saksbehandlingen og de vedtak som er fattet for Vardafjell vindkraftverk. Fylkeskommunen mener at dersom prosjektet blir videreført, må det gjennomføres en ny konsekvensutredning og offentlig høring basert både på oppdatert informasjon om prosjekttekniske forhold og oppdatert kunnskap om miljø- og samfunnsmessige forhold, før det kan tas stilling til de omsøkte endringene. Fylkesrådmannen forventer at OED vil ta stilling til omgjøring av tidligere vedtak etter at søknaden om de siste endringene i detaljplanen er behandlet og eventuelt påklaget, og at det i den forbindelse vil gjennomføres en grundig gjennomgang av saksbehandlingen og de vedtak som er fattet for Vardafjell vindkraftverk. Fylkesrådmannen henviser til forskrift om konsekvensutredninger, EU-direktivet om konsekvensutredninger, og relevante domsavgjørelser i EU-domstolen om prosjekter som gjennomgår en trinnvis godkjennelse.

Motvind Norge mener at dagens prosjekt avviker vesentlig fra opprinnelig konsekvensutredning og derfor ikke er konsekvensutredet etter regelverket. Organisasjonen

viser til at det er foretatt fire utvidelser uten at det har utløst nye utredninger. Motvind mener at visualisering, visuell dominans, fare for iskast, ny skyggekastvurdering, fare for fugl med økt vingspenn og konsekvenser for folkehelsa ikke er vurdert for den endelige utbyggingsløsningen. Det at antallet boliger som berøres av støy har nådd over 60 med den nye utbyggingsløsningen, bør ifølge Motvind utløse et krav om ny konsekvensutredning, og det må vedtas utsatt iverksettelse inntil denne foreligger. Motvind mener videre at NVE har begått saksbehandlingsfeil gjennom manglete varsling, og at dette er brudd på forvaltningsloven. Motvind mener videre at energimyndighetene må få klarhet i om prosjektet er i tråd med Sandnes kommunes vedtak om dispensasjon fra kommuneplanen, og mener også at energimyndighetene må vurdere om plikten i folkehelseloven § 22 er utløst for Vardafjellet vindkraftverk.. Konsesjonen hviler på så mange vesentlige og alvorlige feil at det til sammen innebærer at konsesjonen er ugyldig og må trekkes tilbake.

Motvind Sørvest v/Bjarne Jensen mener at NVE ikke har tatt hensyn til høringsuttalelser og ber om at dette blir vurdert på nytt, og at søknaden avslås. Motvind Sørvest mener det ikke er tatt hensyn til at ising vil medføre økt støy. Motvind Sørvest mener det må legges inn usikkerhet i støymålingene på 3 dB.

FNF Rogaland anfører at vedtaket innebærer at det blir økte støyvirkninger for naboer, dyreliv og mulige helsevirkninger, spesielt for sårbare grupper som barn. Det vises til økte visuelle virkninger og manglende utredninger. FNF krever nye fagkyndige vurderinger og involvering av interesser. Inntil departementet gir en grundig forklaring på hvorfor ikke FNFs merknader om skjerpede krav, lokal kunnskap og faglig innsats skal brukes, bes om full stopp i arbeidene.

Heino Nielsen har anførsler om støy, skyggekast og lysmerking. Nielsen mener at kildestøyen fra turbinene har økt og at det må medregnes 3dB feilmargin i støyberegningen, og det da er flere hus som ligger over grenseverdien. Han mener at en toårs frist for å få på plass systemer for å overholde vilkåret om skyggekast er i strid med regelverket og konsesjonsvedtaket. Nielsen viser til at det er fortsatt usikkerhet om lysmerking av turbinene. Nielsen mener omsøkte nye turbintype er mindre egnet for området enn opprinnelige turbiner. Nielsen viser til at departementet har understreket at det er utbyggers ansvar å velge turbiner og plassering slik at regelverket overholdes. Nielsen ber om at NVEs vedtak oppheves, og at departementet krever at utbygger velger turbiner og plassering slik at ingen kan få støy eller skyggekast over det tillatte.

Ole Andre Auestad klager på vegne av 54 naboer. Auestad mener at NVE ikke har tatt hensyn til innvendinger om støy og skyggekast, og at NVE ikke har redegjort for hvilke avbøtende tiltak som skal gjennomføres. Auestad mener det er uhørt at fra opprinnelig 7, nå endret til 112 bolighus, blir utsatt for L_{den} 40 eller mer. Auestad mener det må stilles krav til dokumentasjon på at grensene for skyggekast er overholdt, og i hvor stor grad tiltak er satt i verk. Auestad viser til at det er knyttet stor usikkerhet til hvordan høyden på turbinene måles, og om det kan bli utløst krav til høyintensitetslys etter Luftfartstilsynets regelverk.

Tove Iren Skaar mener en rekke naboer ikke er gjort til part i saken og at det ikke er gitt tilstrekkelig informasjon til berørte. Hun mener den opprinnelige høringsrunden for MTA- og detaljplan ikke er gyldig og setter hele konsesjonens gyldighet i tvil. Skaar mener konsesjonen er i strid med energiloven § 1-2 da en rekke virkninger ikke er tilstrekkelig behandlet eller hensyntatt.

Kjell Inge Refsnes er imot utbyggingen som følge av virkninger for friluftsliv og naturmangfold.

Svein Inge Austrått klager på grunnlag av verdiforringelse av eiendom og spørsmål om erstatning. Han mener det ikke er gitt tilstrekkelig avklaring når det gjelder begrensninger for fremtidige byggeprosjekter.

Områdeutvalg nord mener at støyproblematikken ikke er tilfredsstillende vurdert, og at endringen av støy er så omfattende at det utløser krav om ny konsekvensutredning. Utvalget mener at forelagte søknader viser at støykravene ikke oppfylles med de turbinene søker ønsker, og at det vil være behov for å iverksette tiltak for å få støyen ned på et akseptabelt nivå. Områdeutvalget krever at NVE må konkretisere hvilke tiltak som skal gjennomføres og synliggjøre effekten av de ulike tiltakene.

VV klager som følge av at NVE har satt krav til at "worst-case" skal legges til grunn for beregning av støy fra tiltaket. Dette er i strid med tidligere vedtak, der "real-case" ble lagt til grunn.

Ivar Løland klager på NVEs vedtak av 10. desember 2019 om endret plassering av nettstasjon. Han mener søknaden er for mangelfull, da kartet har dårlig oppløsning, ingen målestokk, og det er kun to røde ringer som viser gammel og ny plassering av nettstasjon uten noen beskrivelse av selve nettstasjonen. Løland mener det foreligger brudd på forvaltningsloven § 16. Løland mener at hans merknader ikke er hørt og at han ikke har fått lik behandling som andre høringsparter. Løland mener at han verken har fått tegninger eller annen dokumentasjon som han har bedd om, eller forlenget frist for høringsuttalelse. Løland viser til at den nye plassering av nettstasjonen er om lag 600 meter vekk fra godkjent konsesjonsområde, og i Lyse Netts konsesjonsområde for kraftledning. Løland mener nettstasjonen ikke har noen tilknytning til kraftledningen, og at NVE må dokumentere at saken er fritatt plan og bygningsloven § 20-6 samt byggeforskriftene § 4-3.

Departementets vurdering

Flere av klagerne tar opp forhold som er endelig behandlet og ikke gjenstand for klagebehandling nå. I denne sammenheng viser departementet til klage på vedtak i sak om Vardafjellet vindkraftverk fra Sandnes kommune av 8. oktober 2019, samt klage til NVE fra advokatfirmaet Kluge på vegne av naboer til Vardafjellet vindkraftverk av 28. oktober 2019. Det klages på konsesjonsvedtak fra NVE av 23. mars 2017 og oppdatering av konsesjonsvedtak av 5. april 2017, MTA-plan godkjenning av 15. februar 2018 og endring av

MTA-plan godkjenning av 26. november 2018. Det er anført at disse vedtakene skal oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil, og bedt om at klagen gis oppsettende virkning, jf. forvaltningsloven § 42.

Departementet sendte et foreløpig svar til Sandes kommune og advokatfirmaet Kluge i brev av 29. januar 2020.

Departementet la i svaret til grunn at det ikke er rettslig adgang til å ta brevene fra hhv Sandnes kommune og Kluge til behandling som klager og i relasjon til klagebestemmelsene i forvaltningsloven kap. VI, skulle de derfor ha vært avvist. Departementet viste til at NVE behandlet klagen som anmodninger om omgjøring etter forvaltningsloven § 35. NVE svarte på anmodningene i brev av 25. november 2019. NVE fant ikke grunnlag for å omgjøre, og oversendte saken til departementet.

Departementet vil i dette vedtaket ta stilling til anførsler knyttet til de siste endringene, vedtatt i NVEs brev av 10. desember 2019 og 31. januar 2020. Når det gjelder anførsler knyttet til tidligere vedtak og saksgang, viser departementet til eget brev av dags dato, etter anmodningene om omgjøring fra Sandnes kommune og advokatfirmaet Kluge. Departementet har kommet til at det ikke er grunnlag for å omgjøre noen av de fire vedtakene kommunen mener er ugyldige.

Departementet viser til at flere klageanførsler er sammenfallende, og departementet vurderer disse tematisk. Departementet baserer seg på tidligere vedtak i saken, herunder NVEs vedtak av 18. desember 2014 med tilhørende konsekvensutredninger, 15. februar 2018 og 26. november 2018 med oppdaterte støy- og skyggekastberegninger, departementets vedtak av 5. april 2017, 29. juni 2018 og 18. mars 2019, samt konsesjonærens søknad av 14. oktober 2019 med vedlagte støy- og skyggekastberegninger. I denne sammenheng vises det til departementets kommentarer til anmodninger om omgjøring i eget brev av dags dato, der departementet konkluderer med at de omsøkte endringene ikke får *vesentlige virkninger* for naturmangfold/miljø - verken vurdert separat eller samlet. Gjenstand for klagebehandling i denne saken er forhold som knytter seg til endringen av turbintype og flytting av nettstasjon. Departementet har på dette grunnlag kommet til at saken er godt nok opplyst for å treffe vedtak, jf. forvaltningsloven § 17, og at *kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og står i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet*, jf. nml. § 8.

Mangelfull konsekvensutredning og manglende vurderinger etter naturmangfoldloven (nml.)

Flere klager på mangelfull konsekvensutredning og brudd med KU-regelverket.

Departementet oppfatter anførselene slik at de i hovedsak knytter seg til tidligere endringer i prosjektet. Den nå omsøkte endringen fra Senvion-turbin til Vestas-turbin er etter departementets vurdering så marginal at den ikke vil føre til endrede konsekvenser for naturmangfold/miljø. Totalhøyden er lik for begge turbiner, og Vestas-turbinen har én meter kortere rotordiameter og en halv meter høyere tårn, sammenliknet med Senvion-turbinen. Departementet viser til at miljøvirkningene ble grundig vurdert i forbindelse med departementets klagebehandling av anleggskonsesjonen av 23. mars 2017, som inkluderte

en vurdering etter nml. Kapittel 2. I motsetning til Fylkesmannen mener departementet det ikke er en alvorlig mangel at nml. §§ 8-12 ikke er vurdert på nytt i NVEs vedtak av 31. januar 2020. Fylkesmannen mener også at prosjektet kan få vesentlige negative virkninger for sterkt truet natur, som kystlynghei og hubro, og viser til vilkår i MTA-planen om en oversikt over tiltak for ivaretagelse av kystlynghei, som Fylkesmannen mener ikke er sendt inn. Departementet viser i denne sammenheng til usikkerhet knyttet til påvirkning på hubro, som var grunnlaget for at departementet i klagevedtaket av 5. april 2017 stilte vilkår om for- og etterundersøkelser for hubro. Planen for forundersøkelse ble godkjent av NVE i brev av 22. mai 2017, og resultatene av den første delen av forundersøkelsene ble vedlagt MTA og detaljplan og godkjent av NVE 15. februar 2018. Fylkesmannen fikk planen forelagt og mente at planene ivaretok hensynet til hubro på en god måte. Sluttrapporten for forundersøkelsene (datert 11. januar 2019) ble fremlagt for NVE 17. januar 2019. NVE ga tilbakemelding i e-post til tiltakshaver samme dato, der NVE konkluderte med at rapporten ikke ga grunnlag for å pålegge avbøtende tiltak for hubro. Departementet viser videre til at tiltaksplan for kystlynghei ble innsendt til NVE 14. mars 2019 og tatt til etterretning av direktoratet.

Departementet mener, i likhet med NVE, at den nå omsøkte endringen av detaljplanen ikke vil medføre nevneverdige endrede konsekvenser for de interesser som er berørt av tiltaket. Etter departementets vurdering vil ikke bytte av turbin type føre til endrede konsekvenser for naturmangfold/miljø. Den omsøkte endringen vil ikke få *vesentlige* virkninger for naturmangfold/miljø, og departementet kan ikke se at det foreligger brudd på KU-regelverket ved at det ikke er stilt krav om en ny konsekvensutredning for endringene.

Turbinbyttet vil imidlertid medføre endring i støyforhold. Departementet konstaterer at det er lagt frem nye støyberegninger, samt foreslått avbøtende tiltak der det er nødvendig for å nå støykravene. Den nye Vestas-turbinen har 1dB høyere kildestøy enn Senvion-turbinen ved 8 m/s vindstyrke. Om temaet støy viser departementet til vurderingen under.

For øvrige vurderinger gjort rundt disse temaene, vises det til departementets kommentarer til anmodningene om omgjøring fra Sandnes kommune og advokatfirmaet Kluge av dags dato, der forholdet til naturmangfoldloven og KU-regelverket er omtalt.

Støyvirkninger

De fremlagte støyberegningene viser fire ulike scenarier:

- A01 - høyeste støynivå på turbinene, vind fra turbinen mot alle mottakere, og kontinuerlig full drift i løpet av hele året.
- A02 – basert på målte fremherskende vindretninger og vindstyrker, samt støynivå fra turbinene i forhold til dette.
- A03 – forutsetninger som i A01, men alle turbiner kjøres i støydempende modus hele døgnet.
- A04 – forutsetninger som i A02, men alle turbiner kjøres i støydempende modus om natten.

Vestas-turbinen har 1 dB mer kildestøy ved 8 m/s sammenlignet med den tidligere godkjente Senvion-turbinen. Dette medfører at antall bygninger med støyfølsom bruk som kan få et støynivå over grenseverdien på L_{den} 45 dBA har økt fra 12 til 24 i henhold til "verste-tilfelle" beregningen av støy, A01. Videre vil 71 bygninger kunne få støy i intervallet mellom L_{den} 40 – 44 dBA. Dersom reelle vindretninger legges til grunn vil ingen bygg få støy over retningslinjens grenseverdi, men 6 bygg ligger på grensen, og flere relativt nær. NVE påpeker i vedtaket at tallene i søknaden er avrundet i tråd med støyretningslinjen M-128s regler, slik at alt opp til 45,499 er å regne som 45.

De to siste beregningene (A03 og A04) viser tiltakshavers forslag til redusert drift for å overholde retningslinjens grenseverdier. Den ene er basert på at fem av turbinene går i redusert driftsmodus hele tiden, den andre kun mellom kl. 23:00 og 07:00. I begge beregninger reduseres kildestøyen for turbinene T1, T3, T6 og T8 til 103 dB og turbin T5 til 101 dB. Turbinene T7 og T9 går med ordinær kildestøy på 106 dB. Tiltakshaver opplyser at i størrelsesorden 6,5 prosent av produksjonen går tapt dersom "verste-tilfelle" legges til grunn for anleggets driftsmodus (A 03), og 1,6 prosent dersom turbinene kun kjøres med redusert modus på nattestid (A 04).

Sandnes kommune har i e-post av 6. desember 2019 fremlagt for NVE en egen støyberegning utført av Kjeller Vindteknikk AS. Kommunen mener at avvikene mellom søknad og etablert plassering er så stor at det vil kunne øke støyemisjonen med 0,5-1 dBA, ifølge kommunens egen støyberegning, og medføre at ytterligere boliger havner innenfor "verste-tilfelle" der det må settes inn avbøtende tiltak. Kommunen viser til at støyberegningene kommunen har fått gjort er basert på en plassering av turbiner i terreng som tilsvarer de høydene som er bygd ut (dvs. omtrent likt opprinnelig terrenghøyde før inngrep), og mener at disse viser at støyen øker med inntil 1 dBA for noen av boligene. Kommunen hevder at de tre støyanalysene (to fra AkustikkKonsult og en fra Kjeller Vindteknikk) viser forskjellig resultater for antall boliger som kan få støy over grenseverdien, og at dette bekrefter at det er usikkerhet knyttet til beregningene og konsekvensene av støy mot nærliggende boligbebyggelse.

Departementet konstaterer at flere mener at det kan knyttes usikkerhet til de støy- og skyggekastberegningene som er gjort, og at konsesjonens formulering "bør" burde vært endret til "skal". Departementet oppfatter flere av klagenes dithen at det er uenighet knyttet til beregningsmetoder og usikkerhetsmarginer. Flere av klagerne krever at det legges inn usikkerhetsmarginer i støyberegningene på +/- 3dB, og mener NVE tar feil i at det ligger 1 dB sikkerhetsmargin inne i støyberegningene.

Ifølge støyretningslinjen M-128 er grenseverdi for støy fra vindkraftverk L_{den} 45 dBA for bygninger med støyfølsom bruk. Retningslinjen gjelder for støymottak på yttervegg. For å vurdere om grenseverdien er overholdt, anbefales det å bruke emisjonsmålinger av kildestøyen, noe som innebærer at støynivået ved mottaker må beregnes på nytt etter at turbinene er reist og faktisk kildestøy er målt.

I forbindelse med bytte av turbin og nye støyberegninger, legger NVE til grunn at M-128 tilsier at beregningene skal utføres som "verste-tilfelle"-beregninger. Vardafjellet vindkraftverk AS er uenig i dette, og skriver i sin klage at "faktisk-tilfelle" alltid har vært lagt til grunn tidligere i konsesjonsprosessen, og at NVEs vedtak er i strid med NVEs tidligere vedtak i saken. Departementet konstaterer at en beregning etter "verste-tilfelle" er i tråd med M-128, etter revisjon i 2018. Departementet viser i denne sammenheng til brev av 5. november 2019 fra NVE, der NVE tydeliggjør ny praksis som følge av endringen i M-128. Departementet viser videre til at når det gjelder hvilket støy nivå som skal tillates, baserer konsesjonsmyndigheten seg på de til enhver tid gjeldende støyretningslinjene fra forurensningsmyndighetene. Kravet om en maksimal støybelastning på L_{den} 45 dBA har den egenskapen at det i praksis ikke er mulig å måle det faktiske støy nivået for resipientene i etterkant. Målinger i etterkant må foretas som måling av kildestøy (emisjon) fra turbinene, og etterfølgende beregning. Konsesjonsvilkårets grense på L_{den} 45 dBA kan derfor ikke leses som et statisk krav til et resultat hos resipientene, men som en metodisk tilnærming beskrevet i støyretningslinjene. Departementet har på dette grunnlag kommet til at klagen fra Vardafjellet Vindkraftverk ikke fører frem.

Flere av klagerne hevder at det ikke er lagt til grunn tilstrekkelige usikkerhetsmarginer for støyberegningene, og at det bør skje en innskjerping av støygrensen til 42 dB, ettersom usikkerhet i støyberegninger bør settes til +/-3 dB. Departementet viser til at det i vedtak av 5. april 2017 er stilt vilkår om at *"usikkerhetene knyttet til støyberegningene skal behandles særskilt, herunder vindskygge"*. Departementet viser videre til at M-128 ikke eksplisitt omtaler størrelsen på sikkerhetsmarginer. Det er imidlertid flere steder anerkjent at alle støyberegninger- og målinger har en viss usikkerhet. Når det gjelder vindskygge har NVE i brev av 7. april 2020 uttalt følgende: *"Inntil 2012 var det spesielle krav til bygg med støyfølsom bruk som ligger i vindskygge. Retningslinjens anbefalte støygrenser for vindturbiner var da L_{den} 45 dB dersom boligen ligger i vindskygge, og L_{den} 50 dB dersom boligen ikke ligger i vindskygge. I 2012 ble dette omgjort til L_{den} 45 dBA for alle bygg med støyfølsom bruk. NVEs vedtak av 30.01.2020 er en innstramning fra L_{den} 45 dBA basert på real case støyberegning til L_{den} 45 dBA basert på worst case. Etter vår vurdering medfører dette at det ikke er nødvendig å vurdere bygg i vindskygge nærmere."*

Departementet viser til at kildestøy nivået skal bekreftes gjennom emisjonsmålinger, slik at usikkerheten reduseres. Sammen med sikkerhetsmarginen på 1 dB som er innbakt i beregningene, er dette etter NVEs vurdering en tilstrekkelig håndtering av usikkerhet. Departementet er enig i dette, og kan ikke se at det er grunnlag for å innskjerpe støykravet ytterligere. Departementet kan heller ikke se at en slik innskjerping vil være i tråd med gjeldende støyretningslinje og veileder eller at disse åpner for fratrekk av en generell sikkerhetsmargin på 3 dB.

Når det gjelder de øvrige anførsler knyttet til støy, vil departementet understreke til at vilkår nr. 17 i konsesjonen fastsetter at støy nivået ikke skal overstige L_{den} 45 dBA. Dette innebærer at Vardafjellet vindkraftverk skal bygges og drives på en måte som gjør at støy nivået ved bygninger med støyfølsom bruk ikke skal overstige et "verste-tilfelle"-nivå på L_{den} 45 dBA.

Det er opp til konsesjonær å lage et driftsregime som gjør at konsesjonsvilkåret oppfylles, og NVE skal orienteres om dette driftsregimet før idriftsettelse. Departementet mener at tiltakshaver har fremlagt støyberegninger med konkrete støyreducerende tiltak for å overholde støyvilkåret. Konsesjonsvilkåret skal uansett følges opp med emisjonsmålinger i tråd med veiledning i M-128. Departementet viser også til klageavgjørelsen av 29. juni 2018 side 4:

"Grensen på 45 dBA L_{den} gjelder i hele vindkraftverkets driftsperiode og uavhengig av hvilke støyberegninger som er godkjent på forhånd. Dersom tiltakshaver velger å legge turbiner slik at støygrensen 45 dBA L_{den} blir liggende tett opp imot bebyggelse, er det tiltakshaver som har risikoen for at beregningene er riktige. Skulle det etter at vindkraftverket er etablert, oppstå berettiget tvil om vilkåret om støy overholdes, kan NVE pålegge nærmere undersøkelser og gi pålegg om retting dersom vilkårene ikke overholdes. I tilfeller som for dette vindkraftverket, der beregninger og godkjente planer tilsier at flere boliger ligger helt opp imot grensene for støy og retningslinjene for skyggekast, anbefaler departementet at NVE benytter de i lovverket og konsesjons-vilkårene fastsatte muligheter for å kreve etterfølgende undersøkelser og dokumentasjon på at vilkårene faktisk blir overholdt, slik at både tiltakshaver, forvaltningen og naboer får dette bekreftet."

Departementet kan på dette grunnlag ikke se at noen av anførslene knyttet til støy for endring fra Senvion-turbin til Vestas-turbin kan føre fram. Departementet finner at NVE har vurdert forhold knyttet til støy inngående, og departementet slutter seg til disse. Departementet er videre enig med NVE i at krav til emisjonsmålinger etter at vindkraftverket er satt i drift med påfølgende "verste-tilfelle" beregninger (endret fra "faktisk-tilfelle") som nå skal nå legges til grunn, vil medføre en innstramming av støyvilkåret ytterligere sammenliknet med vedtaket om godkjent detaljplan i 2018, og gi en forbedring i støyforholdene for berørte naboer. Departementet konstaterer at krav til redusert drift for å overholde retningslinjens grenseverdi blir vesentlig større når man tar utgangspunkt i en "verste-tilfelle" beregning sammenlignet med en "faktisk-tilfelle" beregning. Med de vilkår som NVE stiller i vedtaket av 31. januar 2020, mener departementet at hensynet til støy i tilstrekkelig grad er ivaretatt og i tråd med støyretningslinjene og veileder.

Når det gjelder formuleringer i veileder M-128 om fremtidig bebyggelse i områder som er berørt av støy fra vindkraft, vises det til NVEs vedtak av 31. januar side 16, som departementet slutter seg til.

Avvik i terrenghøyde

Sandnes kommune har klaget på at det er avvik mellom høyden der turbinene på Vardafjellet står, og den høyden som er brukt til å visualisere tiltaket og til å beregne støy og skyggekastvirkninger. Kommunen mener at dette avviket er et brudd med konsesjonsvilkårene. Departementet viser i denne sammenheng til NVEs vurdering i vedtak av 31. januar 2020, der det også vises til at tiltakshaver forklarer "at terrenghøyden kommunen viser til i kolonnen for søknadstidspunkt er en teoretisk beregnet høyde, anvendt til støyanalyser. Denne er ikke anvendt til visualiseringer, skyggekast, hinderlys eller

beskrivelse av turbinplasseringer. De to andre terrenghøydene representerer henholdsvis terrenghøyde før utbygging, og terrenghøyde etter at utbygging startet. Det er disse, ikke den teoretisk beregnede høyden, som representerer terrenghøyden turbinene befinner seg på."

Departementet konstaterer at det er reell plassering i terrenget som er benyttet til alle andre beregninger enn støy, og kan ikke se at avvik i terrenghøyde mellom den høyden turbinene faktisk skal stå og den oppgitte teoretisk beregnede terrenghøyden til anvendelse i støyberegninger, representerer et brudd på konsesjonsvilkårene. Det vises for øvrig til NVEs vurdering i vedtaket av 31. januar 2020.

Endringens virkning for skyggekast og lysmerking

Sandnes kommune mener at konsesjonens skyggekastvilkår bør endres fra bør til skal, og at antallet boliger som blir berørt av skyggekast vil øke på grunn av at turbinenes plassering i terrenget er høyere enn lagt til grunn i beregningene. Andre klageinstanser er negative til at NVE har gitt utbygger 2 år til å få på plass systemer for å overholde regler for skyggekast. Flere klageparter mener at det fortsatt er usikkerhet vedrørende lysmerking av turbinene.

I søknaden er det oppgitt at 24 boliger kan få skyggekast over grensen på 8 timer i året, og at 27 boliger kan få skyggekast over 30 minutter i løpet av en dag.

Departementet viser til at vilkår nr. 18 om skyggekast, som lyder:

"Omfanget av skyggekast ved bygninger med skyggekastfølsom bruk bør ikke overstige åtte timer faktisk skyggekast per år eller teoretisk skyggekast over 30 timer per år og/eller 30 minutter per dag."

Videre er det i vilkåret bestemt at:

"Konsesjonær skal legge frem dokumentasjon på hvilke bygninger som har skyggekastfølsom bruk. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at skyggekastomfanget overstiger åtte timer per år, skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene."

Departementet viser til at NVE har lagt til grunn at turbinenes høyde ikke er endret, og at skyggekast vil bli som beskrevet i søknaden. NVE har også lagt til grunn at skyggekast over grensen på 30 minutter per dag og 8 timer i løpet av ett år vil bli håndtert med styringssystemer som vil stanse turbinene når grensen står i fare for å bli overskredet. NVE har videre lagt til grunn at stoppesystemet er tilgjengelig teknologi som stopper turbinene når omfanget av skyggekast på aktuelle bygning overskrider NVEs anbefalte grenseverdier. I innkomne merknader bes det om at NVE stiller krav til dokumentasjon både på at grensene er overholdt og i hvor stor grad tiltak er satt i verk. Departementet mener at vilkår nr. 18 er ivare tatt ved at skyggekast over grensen vil bli håndtert med styringssystemer som stanser turbinene ved fare for overskridelse, og viser til at det er stilt vilkår om at tiltakshaver redegjør for omfang av nedstengning som følge av skyggekast på berørt bebyggelse med skyggekastfølsom bruk og dokumentasjon på at konsesjonens vilkår overholdes.

Etter NVEs vurdering gir overgangen fra Senvion-turbinen til Vestas-turbinen ikke vesentlige endringer for tiltakets skyggekastvirkninger. Departementet er enig i dette..

Når det gjelder lysmerking viser departementet til at NVE har forutsatt at prosjektets lysmerking vil bestå av rødt mellomintensitetslys i tråd med Luftfartstilsynets regelverk for luftfartshinder som ikke overstiger 150 meter. Departementet legger til grunn at denne forutsetningen følges, og konstaterer at tiltakshaver har bekreftet dette.

Flytting av nettstasjon

Departementet viser til klage fra Ivar Løland på NVEs vedtak av 10. desember 2019. I klagen anføres det brudd med plan- og bygningsloven og forvaltningsloven § 16. NVE viser til at nettanlegg med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 i all hovedsak er unntatt fra plan- og bygningslovens (pbl) regler, jf. § 1-3 annet ledd. Det innebærer at nettanlegg med anleggskonsesjon etter energiloven ikke er omfattet av kravet om byggesøknad etter pbl. eller tilhørende byggesaksforskrift.

Løland anfører en rekke saksbehandlingsfeil. Departementet konstaterer at Løland er part i saken, og han skulle fått tilsendt høringsdokumentene, jf. forvaltningsloven § 16. Løland klager også på selve høringsdokumentet som han mener at var så dårlig utformet at det ikke var mulig å ta stilling til det omsøkte tiltaket. Departementet vil påpeke at det ikke er pbl. (jf. § 1-3 annet ledd) som får anvendelse i denne saken, men understreker at det ligger et krav til saksbehandling av søknader etter energiloven i § 2-1: *Søknaden skal gi de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes.* Dette innebærer at søknaden med tegninger/kart må gi de opplysninger som er nødvendig for at *en part* skal kunne sette seg inn i saken og forstå hva tiltaket innebærer. Sandnes kommune har også påpekt at søknaden var mangelfull. Etter innspill fra Sandnes kommune fikk NVE oversendt tilleggsinformasjon om nettstasjonens utforming i e-poster av 15. november 2019. Dette ble sendt både kommunen og NVE. Dokumentene ble lagt ut på NVEs nettside samme dag. Departementet mener at tiltaket på dette grunnlag er godt nok belyst for partene i saken.

Departementet viser til at høringsinnspillet fra Løland er sammenfattet i vedlegg til NVEs vedtak av vedtak 31. januar 2020, og vurdert i vedtaket om nettilknytningen av 19. desember 2019. I høringsuttalelsen krever Løland med henvisning til elektromagnetisme, at nettstasjonen flyttes 100 til 150 meter vekk fra eiendommen hans. NVE opplyser i en e-post til departementet at ved en inkurie ble ikke en sammenfatning av Lølands merknader også kopiert inn i vedtaket ved godkjenning av endret lokalisering av nettstasjonen, men innspillet er vurdert i vedtaket, der NVE skriver: *"Nettstasjonen ligger i en slik avstand til boliger at elektromagnetisk felt etter vår vurdering ikke er en aktuell problemstilling. NVE vil følgelig ikke imøtekomme krav om flytting lengre vekk fra boliger i området."*

Departementet konstaterer at Løland fikk tilsendt vedtaket av 31. januar 2020 og har klaget på dette. De anførsler han kommer med utenom det som retter seg mot selve

saksbehandlingen, herunder elektromagnetiske felt og nettstasjonens utforming, er vurdert i NVEs vedtak. Departementet mener derfor at eventuelle saksbehandlingsfeil ikke har vært bestemmende for vedtakets innhold, og dermed ikke fører til ugyldighet, jf. fvl. § 41. Departementet kan for øvrig ikke se at de øvrige anførsler har ført frem, og viser til NVEs vurdering i vedtak av 19. desember 2019 og 31. januar 2020, som departementet slutter seg til.

Departementet viser til at Fylkesmannen i Rogaland har påpekt at det er en mangel ved søknaden at ikke naturmangfoldloven §§ 8-12 er vurdert. Departementet viser til at det ikke fremgår tydelig av NVEs vedtak av 10. desember 2019 hvordan naturmangfoldloven er vurdert, utover at tiltaket etter NVEs vurdering ikke vil gi vesentlig skade på naturmangfold, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. Departementet viser til at naturmangfoldloven §§ 8–12 omtales i § 7 som prinsipper for offentlig beslutningstaking. De inngår i saksforberedelsen og skjønnsutøvingen når energimyndighetene fattet beslutninger etter energiloven som berører naturmangfold. Departementet viser videre til at begrunnelsen og omfanget av vurderingene etter §§ 8-12 i vedtaket må tilpasses omfanget av dokumentasjon og forholdene i den enkelte sak. Vurderingene skal fremgå av beslutningen.

Departementet konstaterer at tiltaket ikke er KU-pliktig etter KU-forskriften. I søknaden opplyses det om at justeringen ikke har konsekvenser for kjente kulturminner, naturtyper, rødlistearter, eller andre natur/miljøverdier. Departementet har gjort søk i Artsdatabanken og Naturbase, og har ikke gjort funn der nettstasjonen er søkt plassert. Departementet legger derfor til grunn at endret plassering av nettstasjon ikke vil berøre naturmangfold nevneverdig.

Departementet viser forøvrig til at Lyse Elnett AS den 30. januar 2020 søkte om å overta anleggskonsesjonen for nettstasjonen som ble meddelt VV. NVE har opplyst at søknaden er stilt i bero inntil det foreligger klagevedtak fra departementet på NVEs vedtak av 31. januar 2020.

Saksbehandlingsfeil

Flere av klagerne mener det er beheftet saksbehandlingsfeil knyttet til høring og varsling av parter. Det klages blant annet på at en rekke naboer ikke er gjort til part i saken, og at det ikke er gitt tilstrekkelig informasjon til berørte. Etter departementets syn er det ikke feil i den konkrete vurderingen av hvem som er part i saken. Departementet viser til at alle grunneiere/rettighetshavere i planområdet er ansett som parter i denne saken. Også naboer som er berørt av støy med estimert støynivå over anbefalt grenseverdi (L_{den} 45 dBA) for "verste tilfelle" scenario er ansett som parter i saken. Om en nabo er part i en sak er en konkret vurdering som beror på berøringsgraden av tiltaket, og det er på det rene at det skal mer til for å anses som part enn for å tilhøre dem som har rettslig klageinteresse. Departementet mener at NVE har sørget for at sakens parter og andre som er berørt av endringen har fått tilstrekkelig informasjon om søknaden og vedtaket gjennom NVEs saksbehandling og høring. Departementet finner grunn til å påpeke at det ikke er noen plikt etter fvl. § 16 til å forhåndsvarsle alle som kan ha rettslig klageinteresse. Naboer som er

utenfor kretsen av dem som er berørt av støy over grenseverdiene i støyretningslinjene, kan etter departementets syn normalt ikke anses som parter i en vindkraftsak.

Den brede saksbehandlingen i konsesjonssaker tilsier uansett at eventuelt unnlatt varsling av enkeltpersoner forut for NVEs vedtak av 19. desember 2019 og 31. januar 2020 ikke har virket inn på vedtakets innhold, jf. fvl § 41. Det må antas at naboene uansett var kjent med tiltaket, og det er i klagen ikke vist til forhold som ble oversett av energimyndighetene som følge av unnlatt varsling av eventuelle parter. Departementet viser også til at det ble avholdt folkemøte med NVE i Sandnes den 6. november 2019 i forbindelse med høringen.

Om folkehelseloven

Det er i flere av klagen vist til strid med folkehelseloven og tilhørende forskrift. Folkehelseloven § 22 sier at "*Statlige myndigheter skal i sin virksomhet vurdere konsekvenser for befolkningens helse der det er relevant.*" Av merknadene til § 22 i Prop. 90 L (2010-2011) fremgår:

"Bestemmelsen er en prinsippbestemmelse om at statlige myndigheter i sin virksomhet skal vurdere konsekvenser for befolkningens helse der det er relevant. Dette synliggjør det ansvar statlige virksomheter allerede i dag har for å vurdere konsekvensene for folkehelsen etter utredningsinstruksen og annet regelverk.

Bestemmelsen er ikke så konkret med hensyn til hvordan staten skal håndtere kravet om å vurdere helsekonsekvenser, som de bestemmelsene i folkehelseloven som retter seg mot kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter. Den fastslår likevel at alle statlige sektorer har et folkehelseansvar og skal ta folkehelsehensyn der dette er relevant."

Departementet vil bemerke at dette er ikke regelverk som setter absolutte begrensninger for vedtak etter energiloven. Det skal tas hensyn til helsevirkninger også etter energiloven jf. § 2-1: "*det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt*". Departementet viser til at det er gjort en bred og inngående vurdering av alle fordeler og ulemper når det ble vedtatt at det skulle gis konsesjon til Vardafjellet vindkraftverk. Det er gjennom vilkår i konsesjonen satt flere avbøtende tiltak, herunder knyttet til støy- og skyggekast. Departementet viser til vilkår om støy, med krav om at grenseverdien for støy på L_{den} 45 dBA ikke skal overskrides. Departementet kan etter en gjennomgang av saksbehandlingen i denne vindkraftsaken og av de vilkår som fremgår av konsesjonen ikke se at det foreligger brudd med folkehelseloven.

Forholdet til plan- og bygningsloven og dispensasjon

Kommunen og Motvind anfører brudd på plan- og bygningsloven (pbl.) hva gjelder kommunens dispensasjon fra arealplanen. Departementet viser til merknadene til dispensasjonsbestemmelsen i pbl. § 19-2 i Ot. Prp. 32 (2007-2008), der det fremgår at vilkårene for å gi dispensasjon alltid vil være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven. Departementet mener at saken er behandlet iht. til KU-regelverket. Departementet kan ikke se at det er hold i

anførslele om at forutsetningene som ligger til grunn i dispensasjonsvedtaket er sviktende/feilaktige.

Konklusjon

Departementet har gjennomgått og vurdert alle de anførsler som er relevante for å avgjøre klagesaken. For øvrig viser departementet til de vurderinger som er gjort av NVE i vedtak av 19. desember 2019 og 31. januar 2020, samt klageoversendelsen til departementet av 23. mars 2020. Departementet viser til brev av dags dato der departementet vurderer anmodninger om omgjøring.

Departementet har kommet til at de omsøkte endringene ikke vil ha konsekvenser av noen betydning for de berørte interesser.

Departementet har kommet til at NVEs vedtak om endring av detaljplan og flytting av nettstasjon stadfestes.

Vedtak

Klagene har ikke ført frem. NVEs vedtak av 19. desember 2019 og 31. januar 2020 stadfestes.

Departementets vedtak er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Tollef Taksdal
Underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Forum for natur og friluftsliv Rogaland Fylkesmannen i Rogaland Heino Nielsen	Postboks 59	4001	STAVANGER
Kjell Inge Refsnes MOTVIND NORGE MOTVIND SØRVEST Ola Andre Auestad	Nordheiå 12	4070	RANDABERG
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	STAVANGER
Sandnes kommune Svein Inge Austrått Sviland Bydelsutval Tove Iren Skaar	Postboks 583	4302	SANDNES
Vardafjellet Vindkraft AS c/o Nordisk Vindkraft Norge AS	Wergelandsveien 23B	0167	OSLO